

● *Recensie ecologica*

Kolkende zinnen zonder sturing

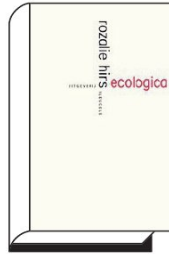
Voor Rozalie Hirs dient het woord als 'planetair bewustzijn', maar inmiddels luisteren we er niet meer naar, wat tot onze ondergang zal leiden.

Door Geertjan de Vugt

Stel je eens voor dat je in een huis leeft waarin alles, maar dan ook alles, voortdurend praat. Zo'n huis is de aarde. Althans, zo is de aarde in *ecologica*, de nieuwe, van de ondergang bewuste bundel van Rozalie Hirs. Het is een huis, zo schrijft deze dichter, 'gedeeld met miljoenen andere soorten planten bijen'. Het woord dient er als 'planetair bewustzijn'. Maar verwacht in het huis van *ecologica* geen idylle. In de nadagen van de aarde is het verdrinken of verstikken.

Van alle eigenschappen is het de pyromanie die de mens vanaf het begin het sterkst kenmerkt. Niet de taal, maar het vermogen vuur te maken onderscheidt ons van andere soorten. Meer dan ooit zijn we collectief bezig de wereld in de fik te zetten. De aarde heeft 'gedrochten voortgebracht', het heelal heeft zich gevuld met 'van vooruitgang gespeende techniek'. Maar naar de bewoners van het huis wordt amper nog geluisterd. 'geef de taal terug', schrijft Hirs dan ook, 'uit naam van het laatste/ paar siberische kraanvogels zwaar in leven'. Door klimaatverandering verdwijnen niet alleen talloze soorten, ook talen verdwijnen. Dat is waar *ecologica* over gaat, zo zal zeker tegen het einde van de bundel blijken.

Voor Hirs, die dicht in kolkende zinnen zonder interpunctie of hoofdletter, zonder sturing zwaar,

POËZIE
Rozalie Hirs
ecologica
★★★★★
Vleugels;
64 pagina's;
€ 22,90.

is de natuur niet iets subliems. De 19de eeuw met haar romantisering van de natuur, waarin de wereld buiten de mens als of iets vreeswekkends of iets arcadisch werd voorgesteld, ligt reeds lang achter ons.

Des te opmerkelijker is het dat de aarde door Hirs niet alleen als een huis, maar ook als een tekst wordt voorgesteld die 'aan haar op handen zijnde epiloog' begint. Tussen poëzie en biologie schuilt voor de dichter van *ecologica* geen groot verschil. Vanuit deze gedachte is het slechts een sprongetje naar de idee van de natuur als boek, een gedachte die eerst bij Augustinus te vinden is, dan in de vroegmoderne tijd door christelijke denkers werd verspreid en daarna in de Romantiek opgeld deed. Goethe, om slechts een voorbeeld te noemen, zag de natuur als een levend boek dat weliswaar 'onbegrepen, maar niet onbegrijpelijk' was. Voor hem had toen al een hele trits dichters dit spoor bewandeld. Het is opvallend hoeveel taligheid Hirs meent te ontwaren in de wereld onder de boomgrens: 'woord voor woord' gaat ze er op reis, 'letter voor letter met de vale lijst uit het zuiden'.

En al direct in het openingsgedicht wordt gerept van kraanvogels als komma's en van het 'gekweel van een nachtegaal' dat 'zwanger van betekenis' is. Misschien is het toch niet zo heel eenvoudig om de 19de eeuw van ons af te schudden.

***ecologica* bestaat uit drie** zeer verschillende afdelingen. De eerste, waaraan de bundel haar naam ontleent, bevat 34 gedichten. Het tweede en derde deel werden veel eerder geschreven, waarschijnlijk niet perse met het oog op bundeling. Het zijn twee meerstemmige projecten. 'atlantis &', het tweede deel, is een libretto waarin de dodenzang van de verdrinkende stad Atlantis tot klank wordt gebracht. Alleen de

klinkers zouden van onder het wateroppervlak nog de oren weten te bereiken; iets wat Hirs heeft weergegeven in fonetische transcriptie, een even utopisch als dystopisch gegeven. Utopisch, omdat eenieder deze klanken kan uitspreken. Dystopisch, omdat er van de taal, van de betekenis niet veel meer overblijft en alles tot slot zal ondergaan in de zee. Zo plat afgedrukt op papier werkt het toch minder overtuigend dan wanneer het wordt uitgevoerd door orkest en koor.

'o kleine distel', het laatste deel, bevat poëzie die werd geschreven voor een animatiefilm en bestaat uit een lange lijst met plantennamen in verschillende talen én een gedicht voor solostem. Een betere illustratie van het boek der natuur is haast ondenkbaar. Want niet alleen godgeleerden, filosofen en dichters hebben in de natuur een boek ontwaard. Ook de wetenschap deed dat. 'stekend longkruid', 'kraailook' of 'bont kroonkruid' – je kunt je afvragen waarin meer poëzie schuilt: in de natuur zelf of in de woorden die de natuurvorsers aan de planten gaven. Hirs lijkt hier wel sterk te leunen op de poëtische kracht van natuurnamen, toch een beetje de romantisering van de natuur waar ze in het eerste deel tegen leek te ageren. Het zijn namen van planten die voorkomen in kalkrijke gebieden. Ook daarin lijkt het boek der natuur op het boek met verzen: op de witte ondergrond tiert de betekenis weelderig.